

Kje jih v resni

Tekst: Katarina Turnšek

Bati motorja prihajajo iz Avstrije. Zavore in sklopka so iz Italije. Vzmetenje je z Japonske. Elektronika je iz Mehike. Kolesa so s Kitajske.

Iz katere države je konkreten motocikel?

Iz ZDA! To je namreč Harley-Davidson. Ameriški je zato, ker ga tam sestavijo.

Toda nekatere Harleyje že sestavljajo na Tajskem. Od kod je torej takšen Harley?

Avtomobilisti so bili prvi, ki so začeli seliti svojo proizvodnjo vozil v druge države sveta in sicer že pred več desetletji. Šele pred dobrim desetletjem pa se je to začelo resneje dogajati v motorizmu.

Kako občutljivi smo na takšno selitev proizvodnje kupci?

Avtomobilska izkušnja kaže, da blagovna znamka ne izgubi svoje identitete, če jo odselijo v drugo državo. Vsak Slovenec bo rekel, da je Renault francoski, čeprav jih izdelujejo »pod njegovim balkonom« v Novem mestu.

BMW-jeve avtomobile izdelujejo v Nem-

čiji, v Avstriji, ZDA, Mehiki, Indiji, Južni Afriki, Braziliji in na Kitajskem, vendar so še vedno sinonim za nemškost.

Po drugi strani pa se na primer Dacia zlepa ne bi otresla romunskega porekla, pa če vso proizvodnjo takoj odselijo v Nemčijo.

Seveda se je treba najprej vprašati, kaj pomeni poreklo motocikla. Začnimo doma in se vprašajmo, koliko slovenskih sestavnih delov so imeli v zadnjih letih Tomosovi mopedi? Prihajali so iz Indije, Kitajske in še od marsikod, pa vendar je bilo to uradno slovensko motorno kolo. Prav nič drugače ni z drugimi znamka-

mi. Motocikel naj bi bil uradno sicer iz države, kjer njegove posamezne dele, ki prihajajo z vsega sveta, sestavijo v celoto. Kot bomo pojasnili v nadaljevanju, pa se včasih zgodi, da tudi to ni res.

Država, v katero je v zadnjem desetletju postavilo svoje proizvodnje ali montažne obrate največ motorističnih blagovnih znamk, ki jih cenimo v Evropi, je zagotovo Tajska.

Prva evropska znamka, ki je začela s proizvodnjo na Tajskem in sicer leta 2002, je bila Triumph. V svoji tajski tovarni so najprej izdelovali okvirje, nihajne roke, sčasoma tudi posode za gorivo in leta

Od kod je vaš motocikel, včasih ne morete izvedeti!

ci izdelujejo?

2007 so tam začeli sestavljati celotne motocikle. Triumph zdaj na Tajskem sestavi kar 90 % vseh svojih velikih motociklov (to je 65.000), izjema so le Triumphi omejenih serij »TFC« (Triumph Factory Custom).

Veliko sestavnih delov na Tajskem tudi izdelajo, čeprav Triumph še vedno velja za britansko ikono. Zanimivo pa je to, da je v uradnih listinah, ki spremljajo motocikel, pri Triumphih povsod vpisana proizvajalka Velika Britanija oziroma Združeno kraljestvo!

Tudi Honda je večino svoje proizvodnje linije motornih koles z manj kot 700 ccm preselila z Japonske na Tajsko. Tu proizvaja 16 modelov za izvoz po svetu. Na teh Hondah dejansko piše, da so »Made in Thailand«. Honda je nedavno navedla zanimiv razlog za selitev na Tajsko: to ji je omogočilo, da kar 95 % sestavnih delov za posamezne modele, ki jih sestavijo v tajski tovarni, dobavijo lokalno!

Na uradni strani hiše BMW izvemo, da na Tajskem za lokalni (!) trg sestavljajo motocikle BMW F 750 GS, BMW F 850 GS, BMW F 850 GS Adventure, BMW R 1250 GS, BMW R 1250 GS Adventure, BMW S 1000 R, BMW S 1000 RR in BMW S 1000 XR.

Kawasaki na Tajskem izdelava cel kup svojih modelov tudi za evropski trg, od 400 do 900-kubičnih, konkretne modele najdete v okvirčku na naslednji strani.

Tudi Ducati je na Tajskem močno razširil krila – tja se je prvič konkretno širil z letom 2014. Zadnja širitev na Tajskem mu je prinesla podvojitve proizvodnje na 20.000 motornih koles na leto (Ducati je lani prodal v celoti po svetu 53.000 motociklov, torej so jih slabo polovico izdelali na Tajskem).

Ducati na Tajskem sestavlja praktično vse svoje modele, tudi model Panigale, vendar pa samo za dobavo azijskim trgom in nekaj tudi Severni Ameriki in Avstraliji. V Evropi tajskih Ducatijev menda ni. Model Srcambler je bil prvi, za katerega se je sicer govorilo, da bo v Evropo prihajal iz Tajske, vendar so v Bologni te govo-

Ducatijev izobraževalni center na Tajskem

rice zanikali, ga pa zato s Tajske izvažajo v Avstralijo.

Kot zadnji se je na Tajsko naselil Harley-Davidson. Letošnjega aprila so sporočili, da pripravljajo prvo pošiljko motociklov za v Evropo. Ameriška proizvodnja Harleyjev, namenjenih Evropi, se s tem končuje. Prvi tajski Harleyji iz tovarne v bližini Bangkoka so odšli na Kitajsko, zdaj so tudi že v Sloveniji.

Harley že ima montažne tovarne tudi v Indiji in Braziliji. Modeli Street so izdelani v Indiji za Italijo, Španijo in Portugalsko.

Za Indijo vemo, da imajo tam svoje tovarne za sestavo nekaterih cenejših modelov motociklov tudi KTM, BMW, Yamaha in drugi.

ZAKAJ SELITEV PROIZVODNJE?

Steve Sargent je šef proizvodnje v Triumphu. Triumph ima na Tajskem že tri tovarne, vse tri so v celoti v lasti družbe Triumph Motorcycle Limited iz Velike Britanije. Takole je povedal v enem od intervjujev: »Če bi katerikoli proizvajalec motociklov rekel, da bo vse dele 100-odstotno izdeloval v svoji domovini, ne bi bil nikoli konkurenčen. Razlika med tem, kar dela Triumph na Tajskem in med nekaterimi našimi konkurenti je v tem, da mi ne kupimo na primer agregata na

Kitajskem, ampak to naredimo s svojimi ljudmi in imamo nad delom tudi nadzor.« Zakaj podjetja selijo proizvodnjo iz matičnih držav? Eden od razlogov, nikakor pa ne edini, so stroški dela. Povprečna letna bruto plača v Veliki Britaniji je približno 35.000 evrov, v Nemčiji skoraj 50.000 evrov, na Tajskem pa manj kot 5.000 evrov. Toda pomembna postavka pri odločitvi so tudi uvozne in izvozne dajatve za različne države, bližina dobaviteljev sestavnih delov, stroški pošiljanja na glavne izvozne trge in zanesljiva delovna sila.

90 % Triumphov ali celo več sestavijo na Tajskem, v tajskih tovarnah izdelujejo tudi sestavne dele. Vendar je uradno poreklo Triumphu še vedno Velika Britanija oziroma Združeno kraljestvo. Tako piše v prometnem dovoljenju, tako je razvidno iz VIN številke.

Z letom 2019 sta z izgradnjo nove tovarne še konkretnije združila moči kitajski CF Moto in KTM. V novi tovarni na Kitajskem s proizvodno zmogljivostjo 50.000 motociklov letno bodo izdelovali tudi modele KTM 790 Duke in 790 Adventure. In druge.

Tajska je tako v enem samem desetletju prešla od minornega proizvajalca velikih motornih koles do vodilnega izvoznika motornih koles s prostornino nad 400 ccm. Zanimiv je podatek, da je bilo lani s Tajske izvoženih 371.000 teh večjih motociklov.

Vedeti moramo, da se v Evropi proda le drobtinica od celotnega svetovnega motorističnega kolača in če želi neka evropska znamka prodreti na azijski trg, je logično, da bo tam odprla svojo tovarno in iz nje dobavljala motocikle v svojo bližino ne le zaradi stroškov transporta, pač pa tudi zaradi trgovinskih sporazumov med temi državami.

Po drugi strani ima na primer Tajska izjemno visoke uvozne tarife. Te lahko za motocikle presežejo 60 %. S proizvodnjo na Tajskem pa dobijo tovarne konkurenčen dostop do domačih in tujih trgov, ki so povezani z državo s trgovinskimi sporazumi, tudi o prosti trgovini.

Prav trgovinska vojna med ZDA in Evropo je bila povod za selitev Harley-Davidsona v Azijo. Kot vemo, so ZDA uvedle dodatne carine na jeklo in aluminij iz

KJE JIH SESTAVLJAJO?

Poglejmo nekaj modelov motociklov, ki so naprodaj v Evropi in države, kjer jih sestavljajo.

► BMW

Nemčija: S1000RR, R1250RS, K1600B/GT/GTL/Grand America, R1250RT, R1250R, S1000R, F900R, R nineT, R1250GS/GS Adventure, S1000XR, F900XR, F850GS/GS Adventure, F750GS, C650 Sport, C650GT, C evolution

Indija: G310R, G310GS

Kitajska: C400X, C400GT

► Ducati

Italija: Diavel, XDiavel, Hypermotard 950, Monster 797, Monster 821, Monster 1200, Streetfighter V4, Multistrada 950, Multistrada 1260, Multistrada 1260 Enduro, Panigale V2, Panigale V4, Panigale V4R, Superleggera V4, Supersport, Scrambler (vsi modeli)

Tajska: Hypermotard 950, Monster 797, Monster 1200, Multistrada 950, Panigale V2, Supersport, Scrambler (vsi modeli)

► Honda

Japonska: CBR1000RR-R, VFR800, GL1800 Gold Wing, CRF1100L Africa Twin, VFR1200X, CB1100RS/EX, CB1000R, NC750S

Kitajska: CB125F

Tajska: CBR650R, CBR500R, CB650R, CB500F, CBX500 Rebel, CB300R, CB125R, Super Cub 125, Monkey, SH300i

Vietnam: SH125i, PCX

► Kawasaki

Japonska: Ninja H2, Ninja ZX-10R, Ninja ZX-6R, Ninja 1000SX, Ninja H2 SX, ZZR1400, Versys 1000, H2, Z1000, Z900RS, W800

Tajska: Ninja 650, Ninja 400, Versys 650, Versys-X 300, Z900, Z650, Z400, Vulcan S

Tajvan: J300, J125

► Suzuki

Japonska: V-Strom 1050, V-Strom 650, GSX-R1000, GSX-S1000F, Katana, GSX-S1000, GSX-S750, SV650, Burgman 400

Indonezija: GSX-R125, GSX-S125

Kitajska: V-Strom 250, GSX250R

Tajska: Burgman 200

► Triumph

Velika Britanija: Thruxton TFC, Rocket 3 TFC, Bobber TFC, Daytona Moto2 765, Speed Triple, Tiger 1200

Tajska: Street Triple, Rocket 3, Tiger 900, Thruxton, Speed Twin, Scrambler 1200, Street Twin, Bonneville T100, Street Scrambler, Bonneville T120, Bonneville Bobber, Bonneville Speedmaster

► Yamaha

Japonska: YZF-R1, YZF-R6, MT-10, MT-09, MT-07, XSR900, SCR950, XV950, FJR1300, Niken, TMAX, Tracer 900, Tracer 700, XT1200Z Super Tenere

Francija: XSR700, Tenere 700, XMAX 400

Indija: YZF-R125, MT-125

Indonezija: YZF-R3, MT-03, XMAX 300

VIN številka lahko včasih izda poreklo

Vsako vozilo, ki ga vidite na cesti, ima svojo edinstveno identifikacijsko številko vozila. Z okrajšavo ji rečemo VIN (Vehicle Identification Numbers) ali številka šasije. Sestavljena je iz 17 znakov, ki so kot nekakšen prstni odtis vozila. Ne obstajata dve enaki številki VIN.

Harley-Davidson iz slovenske trgovine. Na njem že piše "Made in Thailand", prva črka VIN številke pa je 5, kar pomeni, da so njegovo porekla ZDA.

Prvim trem znakom številke VIN skrajšano rečemo WMI (World Manufacturer Identifier) in nam sporočajo, od kod je tovarna, ki je izdelala naše vozilo in tudi njeno ime.

Prvi znak številke VIN, ki je lahko črka ali pa številka, označuje širše geografsko območje, iz katerega naj bi prihajalo vozilo.

Tako so na primer črke od S pa do Z rezervirane za vozila, ki naj bi bila izdelana v Evropi (italijansko vozilo ima vedno prvo črko Z, nemško S ali W, britansko S, avstrijsko, francosko in špansko črko V ...)

Črke od J do R (torej J, K, L, M, N, O, P in R) so rezervirane za vozila, ki prihajajo iz Azije. J vedno pomeni Japonska, L vedno Kitajska. Številke od 1 do 5 so rezervirane za vozila, ki prihajajo iz Severne Amerike (če je vozilo iz ZDA, je lahko prva njegova VIN številka 1, 4 ali 5, 2 je rezervirana za Kanado, 3 pa za Mehiko).

Drugi znak številke VIN je prav tako lahko črka ali številka in predstavlja ali konkretno državo znotraj geografskega območja, kjer naj bi bilo narejeno vozilo ali pa ime proizvajalca.

Pa pogledjmo, kateri znaki so rezervirani za določene države:

- Japonska (prva črka VIN je torej vedno J, druga pa običajno že določa ime proizvajalca)
- Kitajska (prva črka VIN je torej vedno L, druga pa običajno že določa ime proizvajalca)
- Indija (prva črka VIN je M, druga pa možne črke od A do E)
- Indonezija (prva črka VIN je M, druga pa možne črke od F do K)
- Tajsko (prva črka VIN je M, druga pa možne črke od L do R)
- Pakistan (prva črka VIN je N, druga pa možne črke od F do K)
- Malezija (prva črka VIN je P, druga pa možne črke od L do R)
- Filipini (prva črka VIN je P, druga pa možne črke od A do E)
- Vietnam (prva črka VIN je R, druga pa možne črke od L do R)
- Tajvan (prva črka VIN je R, druga pa možne

črke od F do K)

- Velika Britanija (prva črka VIN je S, druga pa možne črke od A do M)
- (Vzhodna) Nemčija (prva črka VIN je S, druga pa možne črke od N do T)
- Nemčija (prva črka VIN je W, druga pa že določa ime proizvajalca)
- Avstrija (prva črka VIN je V, druga pa možne črke od A do E)
- Francija (prva črka VIN je V, druga pa možne črke od F do R)
- Španija (prva črka VIN je V, druga pa možne črke od S do W)
- Italija (prva črka VIN je Z, druga pa možne črke od A do R)

Tretji znak številke VIN je prav tako lahko črka ali številka in sicer običajno predstavlja znak proizvajalca. Nekateri proizvajalci, recimo BMW, tretji znak številke VIN uporabijo za kodo kategorije vozila. BMW ima recimo za motocikle številko 1, lahko tudi 3 ali 4.

Tu je nekaj najbolj tipičnih prvih dveh oziroma treh znakov VIN številke za motocikle, iz katerih naj bi razbrali, od kod je motocikel:

- Aprilia (Italija): ZD4
- BMW (motocikli, Nemčija): WB1, WB3, WB4, WBM
- Cagiva / MV Agusta (Italija): ZCG
- Ducati (Italija): ZDM
- Ducati (Tajsko): MLO
- Harley-Davidson (ZDA): 1HF
- Honda (Japonska): JH, JR, ...
- Honda (Tajsko): MLH, MRH

- Kawasaki (Japonska): JK
- KTM (Avstrija): VAN
- Kymco (Tajvan): RFB
- Moto Guzzi (Italija): ZGU
- Suzuki (Japonska): JS
- Suzuki (Hong Kong): LMC
- Suzuki (Španija): VTT
- Suzuki (Indija): MB8
- SYM (Tajvan): RFG
- Triumph Motorcycles (VB, v resnici pa Tajsko): SMT
- Yamaha (Japonska): JY
- Chongqing Jianshe Yamaha (Kitajska): LBP
- Yamaha (Hong Kong): LPR
- Yamaha (Španija): VTL
- Yamaha (Italija): ZDO

Kaj pomenijo še vsi ostali znaki 17-mestne številke VIN, bomo zapisali le na kratko: znaki od 4 do 9 opredeljujejo vrsto vozila oziroma njegove glavne karakteristike, znaki od 10 do 17 pa identifikacijo točnega vozila (iz česar je možno razbrati podatke o različici motorja, vrsti pogona, dodatkih, o letu modela, ...)

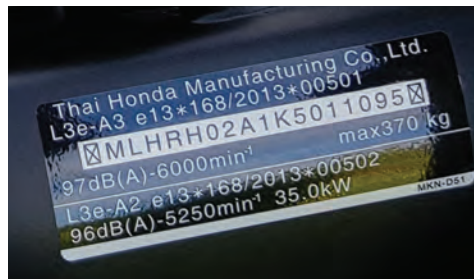
Čeprav znamo razvozlati, kaj pomenijo prvi trije znaki številke VIN, pa to nikakor ni zagotovilo, da je bilo naše vozilo zares narejeno oziroma sestavljeno v tej državi! Zakaj? Pogledjmo konkreten primer Ducatija, ki sestavlja svoje motocikle v Italiji in v tovarni na Tajskem. Ducatiji, sestavljeni v Italiji, imajo prve tri znake VIN-številke ZDM, Ducatiji, sestavljeni na Tajskem, pa MLO. Tudi tajske Honda imajo VIN, ki kaže na tajsko poreklo (MLH, MRH). Toda Triumphi in Harleyji, sestavljeni na Tajskem, imajo VIN številko, ki zavajajoče sporoča, da jih izdelujejo v Veliki Britaniji oziroma v ZDA! Evropska zakonodaja namreč to dovoljuje, ameriška pa ne! In tak nateg se v ZDA ne more zgoditi. ■

PROMETNO DOVOLJENJE

Prostor, kjer si lahko pogledate VIN številko, je polje označeno z "E" v prometnem dovoljenju (identifikacijska številka). Motocikli imajo številko VIN običajno nameščeno na okvirju motocikla.

Honda je večino svoje proizvodnje linije motornih koles z manj kot 700 ccm preselila z Japonske na Tajsko. To povesta tudi prva dva znaka VIN številke – »ML«.

Evrope, ta pa je kot protiukrep močno obdavčila nekatere ameriške izdelke, tudi motocikle Harley-Davidson. Carine na njihove motorje so bile včasih šestodstotne, z uvedbo ukrepov pa so se zvišale na kar 31 odstotkov, kar naj bi ceno motociklov v Evropi po navedbah H-D-ja v povprečju zvišalo za 2.200 dolarjev! Vendar pa se je Harley-Davidson odločil, da ta strošek ne bo bremenil kupcev, pač pa bo proizvodnjo motociklov za evropski trg preselili na Tajsko (in v Indijo) in se s tem izognil visokim carinam.

Tajska je tako v enem samem desetletju prešla od minornega proizvajalca velikih motornih koles do vodilnega izvoznika motornih koles s prostornino nad 400 ccm. Zanimiv je podatek, da je bilo lani s Tajske izvoženih 371.000 teh velikih motociklov. V državi zdaj proizvajajo oziroma sestavljajo svoje motocikle in mopede skoraj vse večje blagovne znamke. BMW, Honda, Ducati, Kawasaki, Suzuki, Triumph in Yamaha so lani tam naredili 3 milijone motornih dvokoles! S tem je postala Tajska na 5. mestu glede na število izdelanih motornih dvokoles. Vodilna je zdaj Indija (izdelajo jih več deset milijonov), sledijo Kitajska, Indonezija in Vietnam.

ZAKAJ PRAV TAJSKA?

Zakaj je postala Tajska tako privlačna za renomirane motoristične znamke večjih prostornin? Država je leta 2012 omogočila tovarnam proizvajalkam večje naložbene spodbude in sicer najprej tistim, ki bi pri njih izdelovali motocikle s prostornino nad 500 ccm, leto pozneje pa jih je razširila še na tiste nad 250 ccm. Ugodnosti zdaj vključujejo brezcarinski uvoz strojev za proizvodnjo, neomejeno tuje lastništvo, oprostitev davkov za določeno obdobje, ... Tajska vlada pa je letos napovedala tudi naložbene spodbude proizvajalcem avtomobilov in motociklov

v višini 111,8 milijonov ameriških dolarjev in sicer samo za izgradnjo njihovih centrov za raziskave in razvoj (R&D). Evidentno je, da si Tajci ne želijo, da bi pri njih potekala zgolj montaža, pač pa da bi se k njim selil tudi razvoj, ki ga proizvajalci še vedno ohranjajo v svojih matičnih, izvornih državah. Za nekatere motoristične in avtomobilske znamke je

bil to še edino področje, ki je ostajalo v Evropi, na Japonskem ali v ZDA. Posledica takšne ekspanzije proizvodnje renomiranih motorističnih znamk na Tajskem je, da se je v kratkem spremenil njihov motoristični vozni park in da prodaja velikih motornih koles močno raste. To občuti tudi turist, ki lahko tam ugodno najame vse najnovejše motocikle. ■

